

ENERGIKLAGENÆVNETS AFGØRELSE

i sag om klage over Energistyrelsens afgørelse af 14. december 2020 om genoptagelse af etableringstilladelse af 22. december 2016 for Vesterhav Syd Havvindmøllepark

ENERGIKLAGENÆVNET

NÆVNENES HUS
Toldboden 2
8800 Viborg

Energiklagenævnet har modtaget en klage fra Søndre Klegod Grundejerforening (herefter klager) over Energistyrelsens afgørelse af 14. december 2020 om genoptagelse af etableringstilladelse af 22. december 2016 for Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37 79 55 26
EAN nr. 5798000026070
ekn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Energiklagenævnet stadfæster Energistyrelsens afgørelse af 14. december 2020.

Nævnets sammensætning

Nævnetsformand og dommer Peter Ulrik Urskov
Næstformand, professor og cand.jur., ph.d. Michael Gøtze
Professor og cand.jur., ph.d. Birgitte Egelund Olsen
Direktør og cand.polyt. Poul Sachmann
Civilingeniør Gunnar Boye Olesen

1. Klagen til Energiklagenævnet

Energiklagenævnet modtog den 11. januar 2021 klagen over Energistyrelsens afgørelse af 14. december 2020 om genoptagelse af etableringstilladelsen af 22. december 2016 for Vesterhav Syd Havvindmøllepark. Ved afgørelsen af 14. december 2020 gav Energistyrelsen Vattenfall Vindkraft Vesterhav Syd P/S (herefter Vattenfall) tilladelse til at igangsætte anlægsarbejdet af havvindmølleparken Vesterhav Syd. Tilladelsen blev givet med hjemmel i § 25 i lov om fremme af vedvarende energi (herefter VE-loven).¹

2. Energistyrelsens afgørelse

Energistyrelsen meddelte den 14. december 2020 tilladelse til, at Vattenfall kunne igangsætte anlægsarbejdet for Vesterhav Syd Havvindmøllepark. Afgørelsen blev truffet i medfør af VE-lovens § 25.

Afgørelsen giver Vattenfall tilladelse til etablering og gennemførelse af el-produktionsanlægget Vesterhav Syd med tilhørende interne ledningsanlæg på

¹ Lovbekendtgørelse nr. 125 af 7. februar 2020 om fremme af vedvarende energi.

søterritoriet, som tilsammen udgør Vesterhav Syd Havvindmøllepark. Tilladelsen indeholder bl.a. de miljømæssige vilkår, der knytter sig til etablering og drift af Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

Energistyrelsens afgørelse fastsætter de nye miljøvilkår omhandlende vurderingen af projektets indvirkninger på miljøet. Det fremgår af Energistyrelsens afgørelse, at de nye miljøvilkår erstatter miljøvilkårene i afgørelsen af 22. december 2016. Afgørelsen giver Vattenfall tilladelse til at etablere og gennemføre Vesterhav Syd Havvindmøllepark inden for rammerne af miljøkonsekvensrapporten af den 1. maj 2020, herunder ved gennemførelse af de i rapporten anførte afværgeforanstaltninger, og efter de gældende vilkår i afgørelsen af 2016, samt miljøvilkårene og de nye vilkår om tilsyn i tilladelsen af 14. december 2020.

Afgørelsen er truffet på baggrund af Vattenfalls ansøgning, miljøkonsekvensrapporten for Vesterhav Syd Havvindmøllepark af 1. maj 2020 med tilhørende baggrundsrapporter, ekstern vurdering fra en uafhængig konsulentvirksomhed om undervandsstøj,² resultaterne af de høringer, der er foretaget, og myndighedens begrundede konklusion.

3. Sagens oplysninger

3.1 Sagens forhistorie

I marts 2012 indgik den daværende regering en energipolitisk aftale med Folketingets øvrige partier, bortset fra Liberal Alliance, om Danmarks energipolitik i perioden 2012-2020. Et af hovedelementerne i aftalen var at øge andelen af vedvarende energi blandt andet ved en udbygning af vindkraft på havet med henblik på at leve op til EU-retlige og internationale forpligtelser i forhold til at nedbringe udslippet af CO₂ og fremme af energisystemer baseret på vedvarende energi.

I oktober 2012 kom Havvindmølleudvalget³ med den endelige rapport⁴ omhandlende en screening af egnede placeringer til kystnære havvindmølleprojekter op til 200 MW pr. område indenfor 20 km fra kysten. Den mere kystnære placering af mindre havvindmølleparker er foretaget ud fra det primære ønske om at holde omkostningerne til udbygningen nede. På baggrund af landskabelige og visuelle hensyn, fandt Havvindmølleudvalget, at havvindmøller med en højde på 200 meter skulle have en mindste afstand på 4 km ud for byer og sommerhusområder.

På baggrund af Havvindmølleudvalgets screening udpegede den daværende regering og forligskredsen i november 2012 seks områder – herunder Vesterhav Syd – til opstilling af kystnære havvindmølleparker, hvor der skulle gen-

² Konsulentvirksomheden Lloyd's Register udarbejdede "Review of underwater noise prognosis for Vesterhav N and S, 24. March 2020". Vurderingen blev indhentet med henblik på at sikre, at støjprognosen for undervandsstøj i fyldestgørende omfang viser, at projektet vil opfylde de tekniske krav i styrelsens retningslinjer for undervandsstøj.

³ Havvindmølleudvalget blev nedsat af den daværende regering i 2012, for at lave en screening af egnede placeringer til kystnære havvindmølleprojekter op til 200 MW.

⁴ Kystnære havmøller i Danmark, Screening af havvindmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten, oktober 2012. Endelig rapport.

nemføres undersøgelser og udbud for opstilling af vindmøller samt planlægning for ilandføringsanlæg med tilhørende udbygning af elnettet på land.⁵ Selve placeringen af undersøgelsesområdet for Vesterhav Syd Havvindmøllepark er et resultat af Havvindmølleudvalgets screening af egnede placeringer for kystnære havvindmølleprojekter.

Som led i opfølgningen på Energiaftale 2012 og Aftale om tilbagerulning af FSA (forsyningssikkerhedsafgifter) mv. og lempelser af PSO-afgiften⁶ af 14. juli 2014,⁷ blev de 350 MW kystnære havvindmølleparker Vesterhav Syd og Vesterhav Nord sendt i udbud.

Energinet blev ved pålæg af 29. januar 2013 og 12. november 2013 fra Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet bedt om at varetage VVM-undersøgelserne for havvindmølleparkerne Vesterhav Syd og Vesterhav Nord med tilhørende ilandføringsanlæg og anlæg på land forud for et koncessionsudbud om anlæg og drift af havvindmølleparkerne.

I forbindelse med VVM-processen blev der afholdt to offentlige møder. Det første møde fandt sted i ”ide-fasen” i starten af 2014. Det andet møde fandt sted i maj 2015 som led i offentliggørelsen af forslaget til VVM-redegørelsen.

Forslaget til VVM-redegørelsen forelå i april 2015, hvorefter det blev sendt i offentlig høring fra den 5. maj 2015 til den 30. juni 2015. Den endelige VVM-redegørelse og miljøvurdering af kommuneplantillæg for Vesterhav Syd Havvindmøllepark blev offentliggjort den 26. november 2015 af Energistyrelsen og Naturstyrelsen.

Efter gennemførelse af en udbudsrunde blev der den 1. september 2016 afgivet tilbud. Vattenfall vandt retten til at opføre havvindmølleparkerne Vesterhav Syd på 170 MW og Vesterhav Nord på 180 MW.

Den 22. december 2016 indgik Energistyrelsen og Vattenfall ”Aftale om forpligtelse til at etablere og nettilslutte et elproduktionsanlæg, Vesterhav Syd, i Nordsøen”. I forlængelse heraf meddelte Energistyrelsen Vattenfall ”Tilladelse til etablering af havvindmølleparken, Vesterhav Syd, med tilhørende elforsyningsnet på søterritoriet i Nordsøen (etableringstilladelse)”.

Etableringstilladelsen for Vesterhav Syd Havvindmøllepark blev efterfølgende påklaget til Energiklagenævnet. Energiklagenævnet ophævede og hjemviste den 20. december 2018 den del af Energistirelsens afgørelse, der

⁵ Med kystmølleaftalen af 26. november 2012 blev der truffet politisk beslutning om, hvilke områder, der skulle indgå i udbuddet samt fastlagt en minimumsafstand til kysten på 4 km.

⁶ PSO-afgiften – Public Service Obligation – blev indført af Folketinget i 1998, for at fremme en miljøvenlig elproduktion fra vedvarende energikilder som f.eks. vindmøller. PSO-afgiften blev underkendt af EU-Kommissionen i 2016, fordi den også blev pålagt udenlandske selskaber, selvom de ikke kunne modtage støtte fra Danmark til deres elproduktion fra vedvarende energikilder. Et bredt flertal i Folketinget blev enige om at udfase PSO-afgiften fra 2017-2022. EU-Kommissionen betingede sin godkendelse til forslaget, med at Danmark øger transmissionskapaciteten til nabolandene for at fremme øget konkurrence og handel med elektricitet.

⁷ <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2014/juli/aftale-om-tilbagerulning-af-fsa-mv-og-lempelser-af-pso/>.

angik vurderingen af virkningerne på miljøet, til fornyet behandling.⁸ Hjemvisningen skete med henblik på, at Energistyrelsen skulle udarbejde et nyt VVM-tillæg, der omfattede det konkrete projekt, og først herefter træffe endelig afgørelse i sagen under inddragelse af den berørte offentlighed og med mulighed for klageadgang. De resterende dele af afgørelsen af 22. december 2016 forblev gyldige.⁹

Efter Energiklagenævnets afgørelse af 20. december 2018, der medførte udarbejdelse af en ny miljøkonsekvensrapport, blev der i forbindelse med miljøvurderingsprocessen gennemført to offentlige høringer. Den første offentlige høring blev afholdt i perioden fra den 1. juli til den 16. august 2019, hvor Energistyrelsen blandt offentligheden og myndigheder indkaldte idéer og forslag til afgrænsning af den nye miljøkonsekvensrapport for Vesterhav Syd Havvindmøllepark. På baggrund af de indkomne høringssvar udarbejdede Energistyrelsen et høringsnotat og en afgrænsningsudtalelse af 13. januar 2020, som blev sendt til Vattenfall. Vattenfall fik på baggrund af dette materiale udarbejdet en ny miljøkonsekvensrapport for Vesterhav Syd Havvindmøllepark dateret den 1. maj 2020. Den anden offentlige høring blev afholdt i perioden fra den 5. maj til den 30. juni 2020, hvor Energistyrelsen sendte miljøkonsekvensrapporten i høring hos offentligheden og myndigheder.

Energistyrelsen traf på baggrund af den nye miljøkonsekvensrapport, og efter inddragelse af den berørte offentlighed, afgørelsen af 14. december 2020 om genoptagelse af etableringstilladelsen af 22. december 2016 for Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

3.2 Projektet og området

Energistyrelsen har den 14. december 2020 truffet afgørelse om etableringstilladelse til projektet Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

Projektet omhandler opstilling af 20 havvindmøller, som placeres på én lige linje på søterritoriet i Nordsøen ca. 9 km ud for den jyske vestkyst ud for Ringkøbing Fjord.

Det fremgår, at vindmøllernes monopælefundamenter rammes ned i havbunden. Vanddybden i projektområdet udgør mellem 15 og 25 meter.

Derudover omfatter projektet etablering af to parallelle ilandsføringskabler, samt kabler der forbinder vindmøllerne. Projektets ilandsføringskabler medfører dannelse af en 500 m bred korridor med et areal på 3,4 km². Korridoren går fra vindmølleparken ind til kysten ved Klegod nord for Hvide Sande.

Der er for projektet udarbejdet en miljøkonsekvensrapport, hvoraf det frem-

⁸ Energiklagenævnets afgørelse med journalnumrene 18/00219, 18/00222 og 18/00225.

⁹ Energistyrelsen har i afgørelsen af 14. december 2020 som følge af Energiklagenævnets tidligere afgørelse af 20. december 2018 fastsat nye miljøvilkår, der erstatter vilkårene i Energistirelsens etableringstilladelse fra 2016, som omhandlede vurderingen af projektets indvirkninger på miljøet. De vilkår i etableringstilladelsen fra 2016, som ikke helt eller delvist erstattes med vilkår i afgørelsen af 14. december 2020, gælder fortsat.

går, at projektet omfatter opstilling af 20 vindmøller af mærket Simens Gammeså og med en selvstændig vindmølleeffekt på 8,4 MW og med møllehøjder på 193 m til vingespids. Navhøjden på vindmøllen udgør 109 m og rotorens diameter 167 m. Vindmøllerne vil begynde at generere strøm, når vindhastigheden er mellem 3 og 5 m/s. Vindmølleparkens levetid er anslået til at være 25 år.

3.3 Energistyrelsens begrundelse for etableringstilladelsen og miljøkonsekvensrapporten

I det følgende beskrives udelukkende de dele af Energistyrelsens etableringstilladelse og miljøkonsekvensrapporten, som er relevant for klagen i den konkrete sag.

3.3.1 Projektets alternative placeringer

Det fremgår af begrundelsen for Energistyrelsens etableringstilladelse, at styrelsen ved sin vurdering af de visuelle forhold har lagt vægt på, at placeringen af de kystnære havvindmølleparker samt minimumsafstanden til kysten, og at størrelsen af havvindmølleparken er politisk besluttet af et bredt flertal i Folketinget.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 2.3, at der er undersøgt alternative placeringer af projektet samt et 0-alternativ.

I forhold til alternative placeringer fremgår det af miljøkonsekvensrapporten, at undersøgelsen er baseret på et udpeget koncessionsområde. Redegørelsen for alternative placeringer, er derfor foretaget ud fra placering af 20 vindmøller inden for samme område. Hertil oplyses det, at andre opstillingsmønstre er vurderet og undersøgt i optimering af projektet, herunder to alternative opstillingsmønstre end det valgte. Det ene alternativ er desuden visualiseret i bilag 2 til miljøkonsekvensrapporten.

Herefter fremgår det, at vurderingen og undersøgelsen af de alternative placeringer er udført med inddragelse af projektets fordele og ulemper i forbindelse med indvirkninger på miljøet samt høringssvar fra den tidligere VVM-proces. Ud over de miljømæssige aspekter er der desuden foretaget overvejelser om, hvad der er teknisk muligt, og hvilken løsning der vil være at foretrække af hensyn til elproduktionen.

Det fremgår, at det første alternative opstillingsmønster for projektet indeholder opstilling af 20 vindmøller på to rækker, hvoraf den sydligste af rækkerne er placeret ca. 4 km fra kysten i en bue, og den anden række langs undersøgelsesområdets østligste kant i en afstand af ca. 6-10 km fra kysten. Det andet belyste alternativ består af to parallelle rækker af vindmøller, hvoraf den ene er placeret ca. 9 km fra kysten og den anden ca. 8 km fra kysten i undersøgelsesområdets sydvestlige del. Vattenfall har vurderet, at disse alternativer vil have flere ulemper end fordele i forhold til projektets valgte placering.

I forbindelse med projektets alternativer redegøres videre for, at forskellige vindmøllestørrelser har været overvejet, og at især hensynet til de visuelle forhold har haft betydning for valget. På den baggrund samt ud fra analysen

af mølletypernes omkostningseffektivitet er der valgt at opstille 20 vindmøller med en effekt på 8,4 MW og en højde på 193 m.

Det konkluderes i miljøkonsekvensrapporten, at området udnyttes bedst muligt ved den valgte opstilling, hvor vindmøllerne er placeret ca. 9 km fra kysten, og på én række langs den vestlige kant af koncessionsområdet. Hertil oplyses det, at der inden for koncessionsområdet ikke foreligger muligheder for alternative opstillingsmønstre med den samme størrelse elproduktion, og at det vurderes, at den valgte opstilling vil have flest fordele og færrest ulemper ud fra et miljømæssigt, teknisk og økonomisk perspektiv.

Om 0-alternativet beskrives den situation, at projektet ikke gennemføres, hvilket vil betyde, at der ikke påføres havmiljøet eller miljøet på land miljøpåvirkninger, som følge af vindmølleparken og de tilknyttede søkabler, og at området primært vil fremstå som i de forskellige beskrivelser af de eksisterende forhold i miljøkonsekvensrapportens kapitel 5.

3.3.2 Landskabet og visuelle forhold

Det fremgår af begrundelsen for Energistyrelsens afgørelse, at styrelsen, for så vidt angår projektets visuelle påvirkning, kystlandskab, rekreativ anvendelse og kulturarv, har vurderet, at projektet vil medføre en væsentlig visuel påvirkning, idet møllerne ved frit udsyn fra kysten og i det umiddelbare kystlandskab må forventes at kunne være fremtrædende elementer. Styrelsen vurderer endvidere, at projektet vil kunne opleves som en forstyrrelse af landskabet og oplevelsesværdien, hvor udsigten ud over havet i dag ikke er forstyrret af faste tekniske anlæg, herunder også i forhold til den lysmarkering, som er påkrævet af hensyn til flysikkerheden. Derudover vurderer styrelsen, at projektets visuelle påvirkning vil kunne få betydning for den rekreative oplevelse i området, og at det vil kunne have betydning for oplevelsen af kulturarven, eksempelvis ved Nr. Lyngvig Fyr.

Energistyrelsen vurderer imidlertid, at miljøpåvirkningerne ikke er af en sådan karakter, at der ikke kan meddeles tilladelse til projektet. Styrelsen lægger i den forbindelse til grund, at der ikke er regler, der regulerer den visuelle eller landskabelige påvirkning fra projektet på havet, som eksempelvis naturbeskyttelseslovens eller planlovens bestemmelser om hhv. beskyttelseslinjer og kystnærhedszone. Desuden lægges der i afgørelsen vægt på, at placeringen af de kystnære havvindmølleparker, minimumsafstanden til kysten og størrelsen af havvindmølleparken er politisk besluttet af et bredt flertal i Folketinget, og at der forud for den politiske beslutning og vedtagelsen af det nødvendige lovgrundlag i Folketinget blev forelagt et omfattende visualiseringsmateriale, der viste de forventede visuelle påvirkninger af kystnære havvindmølleparker.

Videre henvises til, at der på baggrund af Energinets miljøvurdering fra april 2015 i 2016-afgørelsen blev fastsat vilkår om projektets fysiske udformning for at mindske den visuelle påvirkning. Det er Energistyrelsens vurdering, at Vattenfall med det valgte opstillingsmønster og mølletype opfylder disse krav.

Det har endeligt indgået i Energistyrelsens vurdering, at det ikke er muligt at nedbringe den generelle visuelle påvirkning yderligere inden for rammerne af det tildelte koncessionsområde.

Af miljøkonsekvensrapportens afsnit 5.13 fremgår projektets visuelle påvirkning for borgere på en given lokalitet og landskabets karakter. Til miljøkonsekvensrapporten er der udarbejdet en visualiseringsrapport som bilag, hvilken består af billeder fra udvalgte fotostandpunkter.

I miljøkonsekvensrapporten redegøres der for, at vurderingen af de visuelle påvirkninger er foretaget ud fra bl.a. kommuneplaner, landskabskortlægninger som fremgår af baggrundsrapporter ved den tidligere VVM-proces for projektet, og derudover aktuelle oplysninger i form af flyfotos, besigtigelse og offentlige tilgængelige oplysninger fra særligt miljøportalen.¹⁰

Videre fremgår det, at vurderingen af de visuelle påvirkninger tager udgangspunkt i anbefalinger for opstilling af vindmøller på land på op mod 150 m i totalhøjden, som fremgår af rapporten *"Store vindmøller i det åbne land"* udgivet af Skov- og Naturstyrelsen.¹¹ Hertil bemærkes det, at der er foretaget en udvidelse af de tre vurderingszoner, som rapporten lægger op til, at visuelle forhold vurderes ud fra, idet projektets vindmøller har totalhøjder på 193 m. Til udvidelsen af vurderingszonerne er anvendt den forholdsvis sammenhæng mellem møllehøjde og zonernes geografiske udbredelse, som fremgår af rapporten udgivet af Skov- og Naturstyrelsen.

I miljøkonsekvensrapporten begrundes anvendelsen af rapporten udarbejdet af Skov- og Naturstyrelsen ved fastsættelse af vurderingszonerne med, at projektets vindmøller er placeret ca. 9 km fra kysten, hvilket medfører, at vindmøllerne vil påvirke landskabet på lignende måde, som vindmøller placeret på land. Hertil uddybes det, at vindmøllerne særligt flere steder fra baglandet vil indgå i landskabsbilledet på en måde, som er sammenlignelig med en placering på land. Vindmøllernes kystnære placering er således baggrunden for, at anbefalingerne i Skov- og Naturstyrelsens rapport anvendes frem for rapporten *"Fremtidens havvindmølleplaceringer 2025 – en vurdering af de visuelle forhold ved opstilling af store vindmøller på havet"* udgivet af Energistyrelsen.¹²

Dernæst oplyses det, at nærzonen for det konkrete projekt er blevet fastsat til 0-5,7 km fra de planlagte vindmøller, og at zonen således ikke rækker ind over land, og således ikke er relevant for vurderingen af de visuelle forhold, landskabskarakteren og de landskabelige beskyttelsesinteresser. Det beskrives desuden, at en nærzone ifølge rapporten fra Skov- og Naturstyrelsen bl.a. defineres som et område, hvor vindmøller vil være dominerende i landskabet. Videre redegøres der for, at mellemzonen for projektet udgør 5,7-13 km fra

¹⁰ Danmarks Miljøportal, <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>.

¹¹ Store vindmøller i det åbne land - en vurdering af de landskabelige konsekvenser. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, januar 2007.

¹² Fremtidens havvindmølleplaceringer 2025 – en vurdering af de visuelle forhold ved opstilling af store vindmøller på havet. Transport- og Energiministeriet, Energistyrelsen, april 2007.

vindmøllerne, og at der i vurderingen af de visuelle påvirkninger netop er fokus på mellemzonen, hvor det vurderes, at den primære påvirkning finder sted. Det oplyses, at idet den korteste afstand mellem kysten og projektets vindmøller er 8,9 km, fokuserer vurderingen sig på afstanden 8,9-13 km fra vindmøllerne. En mellemzone kendetegnes ifølge rapporten fra Skov- og Naturstyrelsen bl.a. som et område, hvor vindmøllerne er fremtrædende elementer i landskabet, men hvor afstanden er så stor, at der er en skalamæssig balance mellem vindmøllerne og de øvrige landskabselementer. Yderligere fremgår det, at påvirkninger i fjernzonen som defineres fra 13 til ca. 20 km fra vindmøllerne vurderes på et mere overordnet niveau. En fjernzone kendetegnes ifølge anbefalingerne i rapporten fra Skov- og Naturstyrelsen ved, at vindmøllerne i denne udstrækning fortsat er synlige i landskabet, men er underlagt andre, mere dominerende landskabselementer, og ikke længere påvirker landskabsoplevelsen i væsentlig grad.

Af figur 5-45 i miljøkonsekvensrapporten vises placeringen af vurderingszonerne på et kort over området samtidig med placeringerne for 12 udvalgte fotostandpunkter, som anvendes i den tilknyttede visualiseringsrapport for projektet. Af figuren ses det, at ni af fotostandpunkterne ligger på land inden for mellemzonen, og tre af fotostandpunkterne ligger på land inden for fjernzonen. Ingen fotostandpunkter ligger i nærzonen, som befinder sig på havet. I miljøkonsekvensrapporten oplyses det, at fotopunkterne er udvalgt i forhold til repræsentative lokaliteter for de forskellige landskabskarakterområder, lokaliteter med særlige visuelle oplevelsesværdier og beskyttelsesinteresser samt lokaliteter for visuelle forhold af særlig betydning for befolkningen. Desuden er der lagt vægt på at vælge lokaliteter, som illustrerer vindmøllerne set fra forskellig vinkel og forskellig afstand. Det beskrives, at de fleste visualiseringer er udarbejdet i mellemzonen, hvor intensiteten af påvirkningen vil være størst, men at der også er gennemført en række visualiseringer for fjernzonen for at belyse særlige lokale forhold, der gør sig gældende, og for at imødekomme borgerhenvendelser.

Visualiseringsrapporten, som er et bilag til miljøkonsekvensrapporten, består af i alt 12 fotostandpunkter. Det fremgår af rapportens redegørelse, at billederne i visualiseringsmaterialet er vist som dagsvisualiseringer, som så vidt muligt har været optaget i klart vejr med sol. Fotografierne er dog optaget i perioden oktober til november, som er kendetegnet ved at solen står lavt på himlen, dagene er forholdsvis korte og vejrforholdene ustadige, hvorfor det beskrives som værende umuligt at forudse solskin fuldstændigt. For at opnå et godt sammenligningsgrundlag er fotografierne derfor så vidt muligt optaget i en neutral lyssituation, så oplevelsen af vindmøllerne svarer til en klar dag med god sigtbarhed. Herudover fremgår det, at der for enkelte udvalgte fotostandpunkter tillige er billedvisualiseringer af vindmøllerne i natsituation, ved solnedgang samt i gråvejr for at give et indtryk af vindmøllernes synlighed under forskellige lys- og vejrforhold. For hvert fotopunkt vises de eksisterende forhold og derefter en visualisering af vindmølleprojektet, og for nogle fotopunkter vises visualiseringerne som panoramabilleder.

Vurderingen af de visuelle påvirkninger i driftsfasen er ifølge miljøkonsekvensrapporten foretaget med udgangspunkt i visualiseringseksemplerne

samt miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af landskabskarakterområderne og af de landskabelige beskyttelsesinteresser. Til vurderingen anføres det desuden, at placering og opstillingsmønstrer, vindmøllevingernes rotation, topografien, lysafmærkninger og vejret påvirker de visuelle forhold.

Det vurderes i forhold til vurderingszoneinddelingen i miljøkonsekvensrapporten, at projektets vindmøller fra land ikke vil virke dominerende, idet nærzonen ikke rækker ind over land, men at de nærmeste vindmøller mod land i mellemzonen vil have en fremtrædende karakter. I fjernzonen vurderes det, at vindmøllerne vil være synlige, men ikke fremtrædende.

Videre vurderes det konkret i miljøkonsekvensrapporten, at projektet lokalt på stranden og i de høje klitter samt ved god sigtbarhed vil være fremtrædende om dagen i synsfeltet i flere retninger. Om natten vurderes intensiteten af projektet som middel, idet markeringslys vil være synlige. Længere inde i landet vurderes projektet at være synligt om dagen, men vurderes ikke at være af fremtrædende karakter. Samlet set vurderes intensiteten som høj, hvilket primært bygger på, at projektet vil ændre udsigten fra upåvirket til påvirket af tekniske anlæg, hvilket sammenstilles med et funktionstab. Yderligere er det til vurderingen inddraget, at der mod sydøst er tre vindmøller ved Hvide Sande, og at havvindmølleparken Horns Rev ved god sigtbarhed kan skimtes i horisonten. Det angives, at vindmøllerne ved Hvide Sande og Horns Rev ikke er inde for samme synsfelt som projektet, og at vurderingen af intensiteten for projektet for Vesterhav Syd Havvindmøllepark ikke ændres som følge af øvrige vindmøller i nærheden af projektområdet.

Af miljøkonsekvensrapporten vurderes det endvidere på baggrund af projektets udbredelse, intensitet og levetid på 25 år, at projektet vil medføre en væsentlig visuel påvirkning om dagen set fra stranden og toppen af de højeste klitter i mellemzonen. Om natten vurderes den visuelle påvirkning i samme område af moderat omfang. I fjernzonen langs strand og på toppen af klitterne nordøst og sydøst for projektet vurderes det, at vindmøllerne vil være fuldt synlige, men mindre og mindre fremtrædende med afstanden og den spidse vinkel til projektet. Langs fjernzonens strand og yderste klitter vurderes påvirkningen på grund af faldende intensitet og udbredelse, som gradvis aftagende fra moderat (ca. i afstanden 13-16 km fra projektet) til mindre og ubetydelig. Fra de yderste klitter og mod øst vurderes intensiteten ligeledes at falde om dagen og om natten i sammenhæng med afstanden. Hertil indgår i vurderingen, at der vil være forskelle i påvirkningen som følge af klitternes kuperede terræn. På nogle af de højeste klittoppe vil vindmøllerne være fuldt synlig og fremtrædende, og i nogle af lavningerne vil ingen af de nye vindmøller kunne ses, men være skjult bag de høje klitter. Yderligere vurderes det, at vindmøllerne med stigende afstand vil skjules i mindre grad, men til gengæld vil blive mindre fremtrædende, og udgøre en mindre andel af synsvinklen. Dermed vil intensiteten falde gradvis med afstanden. I mellemzonen bag den yderste klitrække vurderes påvirkningen på grund af den varierende intensitet og udbredelse som moderat. I baglandets fjernzone vurderes påvirkningen på grund af den faldende intensitet og udbredelse som gradvist aftagende fra mindre til ubetydelig.

4. Klagers bemærkninger

Klager finder, at der ikke kan meddeles etableringstilladelse til Vesterhav Syd Havvindmøllepark, idet tilladelsen er i strid med miljøvurderingslovens formål om at sikre en højt miljøbeskyttelsesniveau og tage hensyn til projektets indvirkning på miljøet.

Til støtte for påstanden, har klager navnlig anført følgende:

Der har aldrig været en reel offentlig debat om projektet

- Det er klagers opfattelse, at den daværende fremgangsmåde med at afskære en diskussion og debat om afgrænsningen af Vesterhav Syd Havvindmøllepark var (og er) i strid med regler om inddragelse af offentligheden som anført i Århus-konventionen.¹³ Klager har i forbindelse hermed henvist til nedenstående citeringer i det oprindelige oplæg til havvindmølleparken udgivet af Naturstyrelsen og Energistyrelsen: ”Indkaldelse af ideer og forslag, januar 2014”:¹⁴

”Emner, der er afklaret:

- *Det er en politisk beslutning, at der skal udarbejdes kommuneplantillæg og VVM for en kystnær havvindmøllepark på op til 200 MW ved Vesterhav Syd.*
 - *Den ydre afgrænsning for mølleparkområdet på havet ligger fast.*
 - *Energinet.dk varetager forberedelser for tilslutningen på land og planlægger de tekniske løsninger.*
 - *Havvindmølleparken skal være i drift senest i starten af 2020.”*
- Det er en tilsnigelse, når Energistyrelsen kalder høringen fra den 26. juni til den 26. august 2012 over Havvindmølleudvalgets screeningsrapport for offentlig, da det efter klagers opfattelse ikke har været annonceret, at høringen også omfattede den brede offentlighed, herunder sommerhusejere og virksomheder der berøres af afgørelsen. Screeningsrapporten og høringen over denne har tilsyneladende været altafgørende for den efterfølgende politiske beslutningsproces om afgrænsningen af Vesterhav Syd-området til stor overraskelse for de berørte sommerhusejere, da det faktiske forløb og konsekvenserne af den politiske beslutning efterfølgende blev kendt.
- Klager finder det problematisk og udemokratisk, at et folketingsflertal i november 2012 bruger den såkaldte ”offentlige høring” til at fastlægge afgrænsningen af Vesterhav Syd-området. Først i januar 2014 starter den ”rigtige offentlige høring”, men her kan

¹³ Århus-konventionen af 25. juni 1998, Konvention om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet.

¹⁴ Indkaldelse af ideer og forslag, VVM for Vesterhav Syd Havmøllepark med tilhørende ilandføringsanlæg samt miljøvurdering og kommuneplantillæg for landanlæg, januar 2014, Naturstyrelsen og Energistyrelsen.

det konstateres, at der er truffet politisk beslutning om afgrænsningen af opstillingsområdet, og at denne beslutning er definitiv. Klager er rystet over denne form borgerinddragelse og manglende demokratisk indflydelse på den beslutningsproces, der har store negative konsekvenser for oplevelsen af området på Holmsland Klit. Det er klagers opfattelse, at der ikke har været en reel inddragelse af offentligheden i processen, inden den afgørende og endelige beslutning om afgrænsningen af Vesterhav Syd-området.

Miljøvurderingslovens formål

- Klager finder, at etableringstilladelsen er i strid med miljøvurderingslovens formål om at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og tage hensyn til projektets sandsynlige indvirkning på miljøet.

Manglende undersøgelse af alternativer

- Det er klagers opfattelse, at Energistyrelsen igennem hele processen har undladt at undersøge alternative placeringer af havvindmølleparken uden for det i koncessionsaftalen afgrænsede opstillingsområde, f.eks. at flytte vindmøllerne længere ud på havet eller at indlemme dem i den kommende Thor Havvindmøllepark, for at undgå de alvorlige visuelle påvirkninger, som Energistyrelsen erkender er uundgåelig som følge af den kystnære placering. Klager har i forbindelse hermed henvist til miljøvurderingslovens § 20, stk. 2, nr. 4, hvoraf det fremgår, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af de rimelige alternativer, som bygherren har undersøgt, og som er relevante for projektet og dets særlige karakteristika, og en angivelse af hovedårsagerne til den valgte løsning under hensyntagen til projektets indvirkninger på miljøet.
- Energistyrelsen og Vattenfall har i strid med lovgivningen ikke fremlagt dokumentation for, at den valgte placering er optimal i miljømæssig henseende, både i forbindelse med den oprindelige VVM-procedure og den nye miljøkonsekvensrapport fra 2020.

Beskrivelsen af de landskabelige konsekvenser er søgt nedtonet og begrundelser for tilladelsen til projektet er usaglige

- Klager henviser til det af Energistyrelsen anførte i etableringstilladelsen af 14. december 2020 om den visuelle påvirkning på kystlandskabet, den rekreative anvendelse og kulturarven og anfører i forbindelse hermed, at det forhold, at der ikke foreligger love og regler, der regulerer den visuelle eller landskabelige påvirkning af projekter på havet, ikke er et sagligt argument for at tromle projektet igennem. Igennem generationer har der været bred politisk enighed om at friholde de kystnære områder for unødigt bebyggelse og tekniske anlæg ved en restriktiv administration af strandbeskyttelse og bestemmelser om kystnærhedszonen. Det

virker uovervejet og viser manglende respekt for de unikke naturværdier, som de danske kyster repræsenterer, når man vælger at se bort fra denne restriktive praksis ved at opstille kæmpemøller tæt ved kysten.

- Klager henviser til, at grænsen mellem nærzone og mellemzone for vindmøller med en højde på 187,5 meter er 13 km i henhold til rapporten ”Kystnære Havvindmølleplaceringer” og citerer samtidigt nedenstående fra rapporten:¹⁵

”Ved placering af vindmøller på havet vil definitionerne for havvindmøller som udgangspunkt være gældende. Der kan dog være enkelte situationer i forbindelse med placering af kystnære havvindmøller, hvor det vil være relevant at anvende definitionerne for landmøller til vurdering af vindmøllernes visuelle påvirkning. Det kan eksempelvis være situationer, hvor modstående kyster er meget synlige, og der herved opstår visuel indblanding fra andre landskabselementer.”

- Vattenfall har i miljøkonsekvensrapporten valgt en anden definition, således at grænsen mellem nær- og mellemzonen for de planlagte 193 meter høje vindmøller er blevet indskrænket til 5,7 km svarende til de grænser, der gælder for landmøller i henhold til ovennævnte rapport. Klager finder det usagligt at anvende definitionerne for landmøller, når der åbenlyst er tale om møller, der står med frit udsyn over havet, jf. ovennævnte citat. Det er således klagers opfattelse, at miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af havvindmølleparkens visuelle konsekvenser er søgt nedtonet, når Vattenfall anvender en mere fordelagtig definition af grænsen mellem nær- og mellemzonen.
- Det er klagers opfattelse, at de anvendte visualiseringer i miljøkonsekvensrapporten er sløret og søgt afdæmpet, og at visualiseringerne ikke svarer til klagers oplevelse af de eksisterende (mindre) vindmøller i området.

Manglende visualiseringer fra baglandet

- Det er klagers opfattelse, at miljøkonsekvensrapporten ikke er fyldestgørende, idet Vattenfall/Energistyrelsen ved de anvendte visualiseringer ikke har illustreret, hvordan projektet med de 193 meter høje vindmøller vil tage sig ud fra repræsentative steder i baglandet, herunder i de eksisterende sommerhusområder mellem klitrækken og landevejen Holmsland Klitvej. Det er videre klagers opfattelse, at det for de berørte grundejere er af afgørende betydning, at de har mulighed for at se, hvordan projektet vil kunne opleves fra deres grund af hensyn til bl.a. en erstatningssag.

¹⁵ Kystnære Havvindmølleplaceringer – en vurdering af de visuelle forhold ved opstilling af store vindmøller nær kystområder, udgivet af Energistyrelsen, juni 2012.

Manglende saglighed i begrundelser/svar over høring af miljøkonsekvensrapport fra 2020

- Klager henviser til nedenstående citat fra Energistyrelsens høringsnotat af 20. december 2020 over miljøkonsekvensrapporten for Vesterhav Syd Havvindmøllepark:

”Ved placering af store vindmøller tæt på kysten kan det ikke undgås, at vindmøllerne vil påvirke de visuelle og landskabelige forhold og dermed også påvirke oplevelsen af kystlandskabet. Det er efter Energistyrelsens vurdering ikke en påvirkning, der er mulig at afværge inden for den politisk fastsatte ramme for projektet og den koncessionsaftale, der er indgået med Vattenfall på baggrund af det afholdte udbud, da det hovedsageligt er selve afstanden til vindmøllerne, der bevirker den visuelle og landskabelige påvirkning.”

- Det er klagers opfattelse, at det er usagligt at begrunde de miljømæssigt beskrevne og anerkendte visuelle påvirkninger med, at der er tale om en politisk beslutning. Klager finder Energistyrelsens argumentation, om at koncessionsaftalen fastsætter en ramme for projektet, grotesk. Klager er uforståelig overfor, at Energistyrelsen kan agere så inkompetent ved at indgå en bindende aftale på statens vegne, inden klagefristen over projektet er udløbet, og klagen har været behandlet af klageinstansen. Klager anmoder om, at Energiklagenævnet tager stilling til, om det er udtryk for anstændig forvaltning, når Energistyrelsen bruger den indgåede aftale som løftestang for at tromle projektet igennem efter den nye miljøkonsekvensrapport og feje alle indsigelser af bordet.

Manglende krav om radarstyret lysafmærkning

- Klager er betænkelig ved, at der ikke i forbindelse med etableringstilladelsens pkt. 8.7 er stillet et definitivt krav om radarstyret lysafmærkning, men at det alene er op til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsens forgodtbefindende at afgøre dette meget væsentlige forhold. Det er klagers opfattelse, at den manglende afklaring af dette forhold er et så afgørende element, at det i sig selv bør give anledning til, at projektet opgives eller udskydes.

Afslutning

- De voldsomme indgreb i de enestående naturværdier, som de danske kyster med det frie udsyn repræsenterer, bliver ikke mere berettigede, fordi et Folketingsflertal for 8 år siden besluttede den kystnære placering. Begrundelsen dengang var, at man ønskede billig grøn energi ved at placere møllerne tæt på land, da strøm fra havmøller længere ude dengang havde vist sig at være dyr.

Dette forhold er blevet ganske ændret igennem de 8 år, idet udviklingen har vist, at der nu kan produceres billig strøm fra store havmølleparker længere til havs. Dette forhold bør give anledning til at undersøge en alternativ placering længere ude på havet, og den økonomi som følger med.

- Det er klagers opfattelse, at Energistyrelsens håndtering af den nye VVM-proces alene har haft til formål at legalisere den hidtidige VVM-proces og den koncessionsaftale, som Energistyrelsen indgik med Vattenfall den 22. december 2016. Energistyrelsen har ikke forholdt sig til de alvorlige ødelæggelser, som projektet medfører. Energistyrelsen har heller ikke undersøgt de samfundsøkonomiske konsekvenser af at rykke møllerne længere ud på havet.

5. Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen finder, at afgørelsen af 14. december 2020 skal stadfæstes.

Til støtte for påstanden, har Energistyrelsen anført følgende:¹⁶

Der har aldrig været en reel offentlig debat om projektet

- Energistyrelsen forstår klagen sådan, at der klages over manglende inddragelse af offentligheden i processen.
- Energistyrelsen skal bemærke, at der har været forelagt materiale for offentligheden på flere tidspunkter i processen med de kystnære havvindmølleparker.
- Den første offentlige høring var i perioden 26. juni til 26. august 2012 over Havmølleudvalgets screeningsrapport med tilhørende visualiseringer og SMV. På baggrund af høringen blev områderne, der skulle indgå i udbuddet, politisk besluttet med Kystmølleaftalen af 26. november 2012. Herefter blev der i januar 2014 [...] ¹⁷ afholdt første offentlighedsfase for miljøvurderingen og efterfølgende, da VVM-redegørelsen var udarbejdet, blev anden offentlighedsfase afholdt i perioden 5. maj til 30. juni 2015. Efter Energiklagenævnets afgørelse af 20. december 2018, der medførte udarbejdelse af en ny miljøkonsekvensrapport, afholdt Energistyrelsen første offentlige høring fra 1. juli til 16. august 2019, mens anden offentlige høring blev afholdt 5. maj til 30. juni 2020.

Manglende undersøgelse af alternativer

- Energistyrelsen forstår klagen sådan, at der klages over manglende inddragelse af alternative placeringer uden for koncessionsområdet.

¹⁶ De nedenstående bemærkninger er citeret fra Energistyrelsens bemærkninger til klagen af 10. februar 2021.

¹⁷ Energiklagenævnets red.

- Energistyrelsen bemærker, at der i forbindelse med den offentlige høring af Havmølleudvalgets screeningsrapport, der forløb i perioden 26. juni til 26. august 2012, også blev forelagt en miljørapport (SMV), hvor der bl.a. var redegjort for de kystnære placeringer af havvindmølleparker i forhold til placering længere fra kysten. I forhold til miljøvurderingen af det konkrete projekt er det Energistyrelsens vurdering, at Vattenfall ikke har skulle inddrage alternativer uden for koncessionsområdet, da Vattenfall i henhold til koncessionsaftalen og udbudsretlige regler ikke kan etablere havvindmølleparken uden for koncessionsområdet, hvorfor dette ikke udgør et rimeligt og relevant alternativ for Vattenfall. Det bemærkes her, at miljøvurderingsloven ikke stiller krav om undersøgelse af alternativer generelt, men *”en beskrivelse af de rimelige alternativer, som bygherren har undersøgt, og som er relevante for projektet og dets særlige karakteristika, og en angivelse af hovedårsagerne til den valgte løsning under hensyntagen til projektets indvirkninger på miljøet”*.

Beskrivelsen af de landskabelige konsekvenser er søgt nedtonet og begrundelser for tilladelsen er usaglige

- Energistyrelsen forstår klagen sådan, at der klages over begrundelsen for tilladelsen, og at denne ikke er saglig, samt at der er fejl i miljøkonsekvensrapporten ift. [brugen]¹⁸ af konsekvenszoner.
- Energistyrelsen skal her henvise til begrundelsen i afgørelsen, hvor styrelsen har forholdt sig til projektets påvirkning på landskabelige og visuelle forhold. Miljøvurderingsloven indeholder alene bestemmelser om, at den landskabelige påvirkning skal vurderes i miljøkonsekvensrapporten, men fastsætter ikke rammer for, hvornår en landskabelig påvirkning er acceptabel. Hverken planloven, naturbeskyttelsesloven eller lovgivningen til beskyttelse af hav- og vandmiljøet indeholder bestemmelser, der regulerer den landskabelige eller visuelle påvirkning fra projekter af denne type placeret på søterritoriet, og projektområdet er ikke omfattet af fredning i henhold til naturbeskyttelseslovens kapitel 6 eller fredet i medfør af en fredningsbekendtgørelse.
- Det er Energistyrelsens klare vurdering, at indvirkningen på landskab og visuelle forhold er beskrevet fyldestgørende i miljøkonsekvensrapporten, og at afgørelsen er foretaget på et retvisende grundlag.
- Det er endvidere Energistyrelsens klare vurdering, at de udførte visualiseringer har den nødvendige kvalitet og i fyldestgørende

¹⁸ Energiklagenævnets red.

omfang kan danne grundlag for en vurdering af den visuelle påvirkning fra projektet og de landskabelige konsekvenser.

- I forhold til miljøkonsekvensrapportens brug af zonedefinitionen fra rapporten Store vindmøller i det åbne land – en vurdering af de landskabelige konsekvenser (Skov- og Naturstyrelsen 2007) og ikke fra rapporten Fremtidens havvindmølleplaceringer 2025 – en vurdering af de visuelle forhold ved opstilling af store vindmøller på havet (Energistyrelsen 2007) bemærker Energistyrelsen, at definitionen i miljøkonsekvensrapporten er valgt på baggrund af en faglig vurdering og bl.a. begrundet med, at vindmøller placeret kystnært ofte vil fremstå i landskabet på samme måde som vindmøller placeret på land.
- Konsekvenszonering er et redskab, der ofte benyttes i forbindelse med planlægning af vindmøller eller andre høje byggerier og vurdering af visuelle påvirkninger, men der er ikke tale om et lovfastsat metodekrav eller udtryk for en tærskelværdi eller lignende for den visuelle påvirkning.
- Energistyrelsen vurderer ikke, at miljøkonsekvensrapporten fejlagtigt beskriver de visuelle eller landskabelige påvirkninger fra projektet på grund af den valgte definition af konsekvenszonerne. Styrelsen vurderer endvidere, at forskellen mellem afstandsgrænsen for nærzonen og mellemzonen på hhv. 5,7 km og 13 km fra vindmøllerne ikke er af væsentlig betydning for hverken den konkrete beskrivelse af den visuelle eller landskabelige påvirkning.
- Den anvendte definitionen af konsekvenszonerne har således heller ikke haft som konsekvens, at f.eks. visualiseringspunkter er blevet fravalgt, eller at miljøkonsekvensrapporten på anden måde undervurderer eller undlader at beskrive den visuelle og landskabelige påvirkning. Det er Energistirelsens vurdering, at projektet må forventes at medføre en væsentlig visuel påvirkning. Det fremgår også af konklusionerne i rapporten, hvilket også er Energistirelsens vurdering i sagen, at projektet må forventes at medføre en væsentlig visuel påvirkning.
- Energistirelsen skal ligeledes gøre opmærksom på, at definitionen af konsekvenszonerne ikke har haft betydning for vurderingen af miljøpåvirkningerne og for styrelsens afgørelse i sagen.

Manglende visualiseringer fra baglandet

- Energistirelsen forstår klagen sådan, at der klages over manglende visualiseringer.
- Visualiseringer er et værktøj, der ofte benyttes i forbindelse med miljøvurderinger til at estimere et projekts visuelle indvirkning

på omgivelserne. Visualiseringerne er også en del af grundlaget for vurderingen af projektets betydning for landskabet. Visualiseringer er dog ikke et lovkrav i forbindelse med miljøvurderinger, og der er ikke fastlagt officielle metodemæssige retningslinjer for brug af visualiseringer i miljøvurderinger. I bilagene til miljøkonsekvensrapporten er der redegjort for, hvordan visualiseringerne er udarbejdet.

- Det er Energistyrelsens klare vurdering, at de udførte visualiseringer har den nødvendige kvalitet og i fyldestgørende omfang kan danne grundlag for en vurdering af den visuelle påvirkning fra projektet og de landskabelige konsekvenser.
- I forhold til manglende visualiseringer fra visse punkter skal Energistyrelsen bemærke, at det er normal praksis i forbindelse med miljøvurderinger at vælge et antal fotostandpunkter til visualiseringer, der er repræsentative eller belyser den visuelle påvirkning fra særlige steder i landskabet. I forbindelse med en sag efter værditabsordningen kan der blive stillet krav om konkrete visualiseringer fra de enkelte ejendomme for at bedømme et eventuelt værditab.

Manglende saglighed i begrundelser/svar over høring af miljøkonsekvensrapport fra 2020

- Energistyrelsen opfatter det sådan, at der klages over, at der er indgået koncessionsaftale, før der er meddelt etableringstilladelse.
- Energistyrelsen skal bemærke, at den politiske beslutning om at igangsætte det kystnære udbud for 6 områder (kystmølleaftalen af 26. november 2012 med ophæng i Energiaftalen af 22. marts 2012) bl.a. hvilede på Havmølleudvalgets screeningsrapport fra 2012, som var i offentlig høring fra 26. juni til 26. august [2012]¹⁹. Energistyrelsen skal desuden bemærke, at koncessionsaftalen, der blev indgået den 22. december 2016, i afsnit 6 indeholder vilkår om Energiklagenævnets behandling af klager over etableringstilladelsen.
- Miljøvurderingslovens bestemmelser om inddragelse af offentligheden forpligter myndigheden til at inddrage høringssvarene i sagsbehandlingen og redegøre for, hvordan høringssvarene er indgået i vurderingen af projektet. Energistyrelsen har lagt alle høringssvar indkommet under anden offentlighedsfase til grund for afgørelsen og har i forbindelse med gennemgang af høringssvarene foretaget en vurdering af, om høringssvarene gav anledning til at stille krav om yderligere undersøgelser eller vilkår.

¹⁹ Energiklagenævnets red.

Manglende krav om radarstyret lysafmærkning

- Energistyrelsen opfatter det sådan, at der klages over manglende definitivt krav om radarafmærkning i tilladelsen.
- Energistyrelsen bemærker, at miljøkonsekvensrapporten redegør for den visuelle påvirkning fra projektet, hvor der ikke benyttes radarstyring af afmærkningslyset på vindmøllerne, fordi det endnu ikke var afklaret, om denne løsning ville kunne benyttes. Energistirelsens tilladelse til projektet er derfor også givet til projektet uden brug af radarstyring af lyset, men det er fastsat som et vilkår, at såfremt radarstyringsløsningen kan godkendes af Trafik-, Bygge og Boligstyrelsen, skal denne benyttes for i videst muligt omfang at reducere projektets visuelle påvirkning.
- Energistyrelsen skal ligeledes bemærke, at Trafik-, Bygge og Boligstyrelsen først kan træffe beslutning, efter der er meddelt endelig etableringstilladelse til projektet

Afslutning

- Energistyrelsen skal bemærke, at der er foretaget en ny miljøvurdering af det konkrete projekt, jf. Energiklagenævnets afgørelse af 20. december 2018. Det skal ligeledes bemærkes, at det ikke er et krav i henhold til miljøvurderingsloven at belyse samfundsøkonomiske konsekvenser ved at rykke et projekt til en anden placering. Energistyrelsen skal gøre opmærksom på, at Energiaftalen af 22. marts 2012 fortsat er gældende for så vidt angår de kystnære havvindmølleparker, og at skiftende klima-, energi- og forsyningsministre, bl.a. i samråd i Folketinget, har redegjort for, at de indgåede koncessionsaftaler mellem Vattenfall og den danske stat ønskes fastholdt.

6. Vattenfalls bemærkninger

Vattenfall finder, at afgørelsen af 14. december 2020 skal stadfæstes.

Til støtte for påstanden herom har Vattenfall henvist til Energistirelsens bemærkninger til klagen.

7. Retsgrundlaget

Retsgrundlaget fremgår af bilag til denne afgørelse.

8. Energiklagenævnets begrundelse for afgørelsen

8.1 Energiklagenævnets prøvelse og kompetence

Energiklagenævnet konstaterer, at klagen indeholder klagepunkter over etableringstilladelsen efter VE-loven samt klage over den udarbejdede miljøvurdering.

Det fremgår af VE-lovens § 66, stk. 1, at Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af Klima-, Energi og Forsyningsministeren efter denne

lov eller regler fastsat i medfør af loven.

Af VE-lovens § 67, stk. 1, fremgår endvidere, at der kan klages over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til § 25, såfremt afgørelsen tillige er omfattet af lovens §§ 27 og 28 og lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (herefter miljøvurderingsloven²⁰).

Energiklagenævnet bemærker, at Energistyrelsens afgørelse af 14. december 2020 er truffet i medfør af VE-lovens § 25 (etableringstilladelser), der forudsætter iagttagelse af VE-lovens § 27. Det fremgår af § 27, stk. 1, at det med henblik på at undgå skade på udpegede internationale naturbeskyttelsesområders integritet er et krav, at anlægsprojekter omfattet af lovens § 25, der kan påvirke sådanne områder væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for udpegede internationale naturbeskyttelsesområder. Meddelelsen af tilladelsen af 14. december 2020 efter § 25 i VE-loven er endvidere sket under iagttagelse af § 2, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 1476 af 13. december 2010 om konsekvensvurdering vedrørende internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter ved projekter om etablering m.v. af elproduktionsanlæg og elforsyningsnet på havet. I den konkrete sag tager Energiklagenævnet alene stilling til VE-lovens § 27, stk. 1.

Videre bemærker Energiklagenævnet, at det fremgår af § 9, stk. 1, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 913 af 30. august 2019 om samordning af miljøvurderinger og digital selvbetjening m.v. for planer, programmer og konkrete projekter omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer og konkrete projekter (VVM),²¹ at en tilladelse i henhold til § 25 i VE-loven helt eller delvist erstatter tilladelsen efter § 25 i miljøvurderingsloven, jf. miljøvurderingslovens § 15, stk. 3. Tilladelsen efter VE-lovens § 25 meddeles derfor på grundlag af en miljøvurdering efter miljøvurderingsloven eller regler fastsat i medfør af § 4, stk. 4, i miljøvurderingsloven.

Eftersom Energistyrelsens tilladelse er meddelt under iagttagelse af VE-lovens § 27, stk. 1, og miljøvurderingsloven, kan klager påklage de miljømæssige forhold i afgørelsen til Energiklagenævnet, jf. VE-lovens § 67, stk. 1.

Miljøvurderingslovens regler indebærer, at projekter, der på grund af deres art, dimensioner eller placering kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, ikke må påbegyndes, før myndigheden jf. § 17, skriftligt har meddelt tilladelse til at påbegynde projektet. Der er for projektet udarbejdet en miljøkonsekvensrapport, som indeholder en vurdering af de miljømæssige påvirkninger, herunder en habitatvurdering af projektets eventuelle påvirkninger af Natura 2000-områder²² i form af en Natura 2000-væsentlighedsvurdering samt en vurdering af projektets eventuelle påvirkninger af bilag IV-

²⁰ Lovbekendtgørelse nr. 973 af 25. juni 2020 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

²¹ Bekendtgørelsen er i dag ophævet og erstattet med bekendtgørelse nr. 244 af 22. februar 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Den omhandlede bestemmelse findes i denne bekendtgørelses § 10, stk. 1, nr. 3.

²² Betegnelsen for et europæisk netværk af særligt beskyttede naturområder i EU, der skal beskytte og

arter²³ i henhold til habitatbekendtgørelsen²⁴ jf. habitatdirektivet²⁵ og for fugle jf. fuglebeskyttelsesdirektivet.²⁶

Energistyrelsen under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet er godkendende myndighed for elanlægget på havet, mens Miljøstyrelsen under Miljøministeriet er godkendende myndighed for landanlæggene. Energiklagenævnet har i henhold til VE-lovens bestemmelser alene kompetence til at behandle klager over etableringstilladelsen samt de miljømæssige forhold for den del af projektet, der vedrører elanlægget på havet, eller som er en følge heraf – herunder det interne kabelnet på havet samt ilandføringskablerne frem til ilandføringspunkterne på land – men ikke projektet på land.

Det ligger således uden for Energiklagenævnets kompetence at tage stilling til den forudgående politiske beslutning og grundlaget for afgrænsningen af koncessionsområdet for den kystnære placering af Vesterhav Syd Havvindmøllepark – herunder bl.a. Havvindmølleudvalgets screeningsrapport og -proces – samt inddragelsen af offentligheden i forbindelse hermed, da der er tale om forhold, som ikke omhandler den konkrete afgørelse af 14. december 2020 og de miljømæssige forhold heri. Energiklagenævnets kompetence er begrænset til behandling af de miljømæssige forhold i afgørelsen af 14. december 2020, jf. VE-lovens § 67, stk. 1.

Om Energiklagenævnets kompetence bemærker nævnet videre, at der, som følge af Energiklagenævnets tidligere afgørelse af 20. december 2018, er udarbejdet en ny miljøvurdering af Vesterhav Syd Havvindmøllepark, som beskriver de forventede miljøpåvirkninger fra det konkrete projekt. Med baggrund heri har Energistyrelsen i tilladelsen af 14. december 2020 fastsat nye miljøvilkår, der erstatter vilkårene i tilladelsen fra 2016, som omhandlede vurderingen af projektets indvirkninger på miljøet. Som følge heraf bemærkes, at Energiklagenævnet alene forholder sig til de miljømæssige forhold i tilladelsen af 14. december 2020, som har baggrund i miljøkonsekvensrapporten af den 1. maj 2020.

8.2 Indgåelse af koncessionsaftale før udfaldet af klagesag er afgjort

Energiklagenævnet forstår klagen sådan, at der klages over, at der er indgået koncessionsaftale med Vattenfall, forinden udfaldet af en eventuel klage til Energiklagenævnet over etableringstilladelsen er afgjort.

Det ligger uden for Energiklagenævnets kompetence at tage stilling til dette spørgsmål, da det ikke omhandler et miljømæssigt forhold i afgørelsen efter VE-lovens § 25, jf. lovens § 67, stk. 1.

bevare særlige levesteder for dyr og planter eller særlige fuglearter.

²³ Udvalgte dyre- og plantearter, som medlemslande af EU efter habitatdirektivet er forpligtet til generelt at beskytte, både inden for og uden for Natura 2000-områderne.

²⁴ Bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

²⁵ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

²⁶ Europaparlamentets og rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle.

Energiklagenævnet bemærker i forbindelse hermed, at der i koncessionsaftalen af 22. december 2016 er taget forbehold for forpligtelserne i henhold til reglerne om miljøvurdering og klager til Energiklagenævnet. Det fremgår således bl.a. af koncessionsaftalens pkt. 6.1, at denne bortfalder, såfremt klager over etableringstilladelsen måtte give anledning til væsentlig ændring af etableringstilladelsen, således at projektet ikke kan gennemføres som beskrevet i etableringstilladelsen, medmindre der indgås anden aftale mellem Energistyrelsen og Vattenfall.

8.3 Miljøvurderingsprocessen

Formålet med miljøvurderingsreglerne er at sikre, at der gennemføres en vurdering af virkningerne på miljøet som grundlag for beslutningen om at give eller afslå tilladelse til projektyper, der kan påvirke miljøet væsentligt.

Efter miljøvurderingslovens § 25 træffer den kompetente myndighed på grundlag af bygherres ansøgning, miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger, resultatet af de høringer, der er foretaget, og myndighedens begrundede konklusion, afgørelse om, hvorvidt projektet kan tillades.

Det fremgår af bekendtgørelsen om samordning af miljøvurderinger og digital selvbetjening m.v. for planer, programmer og konkrete projekter, at en tilladelse i henhold til § 25 i VE-loven helt eller delvist erstatter tilladelsen efter § 25 i miljøvurderingsloven, jf. miljøvurderingslovens § 15, stk. 3. Af miljøvurderingslovens § 15, stk. 3, fremgår videre, at tilladelser, som helt eller delvist erstatter en tilladelse efter § 25, skal meddeles på baggrund af en miljøvurdering efter lovens regler.

Ved miljøvurdering af konkrete projekter forstås efter miljøvurderingslovens § 5, nr. 5, litra a til e, en proces, der består af bygherrens udarbejdelse og fremlæggelse af en miljøkonsekvensrapport samt den kompetente myndigheds høringer af offentligheden og berørte myndigheder. De indholdsmæssige krav til miljøkonsekvensrapporten fremgår af § 20. Processen omfatter endvidere myndighedens undersøgelse af de i miljøkonsekvensrapporten fremlagte oplysninger og eventuelle supplerende oplysninger, herunder oplysninger modtaget i forbindelse med de foretagne høringer. Myndigheden skal efter 24, stk. 1, herunder sikre sig, at miljøkonsekvensrapporten opfylder kravene i § 20. Endvidere omfatter processen myndighedens begrundede konklusion om projektets væsentlige indvirkninger på miljøet under hensyntagen til resultatet af myndighedens undersøgelse af de fremlagte oplysninger og myndighedens egen supplerende undersøgelse. Det er et krav, at myndighedens begrundede konklusion indarbejdes i afgørelse om tilladelse efter § 25 eller afgørelse om tilladelse efter anden lovgivning.

En begrundet konklusion er myndighedens egen selvstændige afvejning og vurdering af de oplysninger m.v., som bygherren har fremlagt, myndighedens egne supplerende oplysninger, og oplysninger, som er fremkommet under høringerne. Den skal efter § 5, nr. 5, litra d, udgøre en del af myndighedens afgørelse, men er ikke en afgørelse i sig selv. Myndigheden kan således ikke blot henholde sig til indholdet af bygherrens miljøkonsekvensrapport, men skal i en afgørelse om tilladelse til projektet indarbejde sin egen begrundede

konklusion om de væsentlige indvirkninger på miljøet, som projektet vil have.

Det gælder også, når afgørelsen træffes i form af en etableringstilladelse efter VE-lovens § 25, som erstatter en tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25.

8.3.1 Inddragelse af offentlighedens indsigelser mod projektet

Energiklagenævnet forstår klagen sådan, at der klages over, at Energistyrelsen ikke har inddraget indsigelserne mod projektet i forbindelse med beslutningen om at meddele tilladelse til Vesterhav Syd Havvindmøllepark.

Miljøvurderingsloven fastlægger en række mindstekrav til både proceduren for tilvejebringelsen af en miljøvurdering og til selve miljøvurderingens nærmere indhold. Lovens procedurekrav har til formål at sikre offentlighedens inddragelse, idet myndigheden er forpligtet til at inddrage høringssvarene i behandlingen af sagen samt redegøre for, hvordan høringssvarene er indgået i beslutningsprocessen, jf. bl.a. miljøvurderingslovens § 24, stk. 2, § 25, stk. 1, § 35, stk. 1, nr. 3 og § 37, stk. 1, nr. 5.

Det fremgår af sagens oplysninger, at der i forbindelse med den nye miljøvurderingsproces er gennemført to offentlige høringer. Den første høring blev afholdt i perioden fra den 1. juli til den 16. august 2019, hvor Energistyrelsen indkaldte idéer og forslag til afgrænsning af miljøkonsekvensrapporten for Vesterhav Syd Havvindmøllepark. Den anden offentlige høring, som vedrørte den udarbejdede miljøkonsekvensrapport, blev afholdt i perioden fra den 5. maj til den 30. juni 2020.

Det fremgår af etableringstilladelsen, at Energistyrelsen har taget de indkomne høringssvar modtaget i forbindelse med høringen over miljøkonsekvensrapporten i betragtning som grundlag for beslutningen om at meddele tilladelse til Vesterhav Syd Havvindmøllepark. Af Energistirelsens høringsnotat af 14. december 2020,²⁷ som opsummerer de indkomne høringssvar fra høringen over miljøkonsekvensrapporten, fremgår det, at Energistyrelsen i forbindelse med gennemgangen af høringssvarene har vurderet, om og i hvilket omfang disse har haft betydning for afgørelsen, herunder om høringssvarene har givet anledning til at stille krav om yderligere undersøgelser eller vilkår. I relation hertil bemærker Energiklagenævnet, at indsigelser mod et projekt, herunder f.eks. indsigelser om placeringen af en havvindmøllepark eller visuelle forhold forbundet med en kystnær placering, ikke generelt medfører en forpligtelse for en myndighed til at ændre eller afslå et projekt.

Det er på denne baggrund Energiklagenævnets opfattelse, at Energistyrelsen har opfyldt miljøvurderingslovens krav om offentlighedens inddragelse i forbindelse med beslutningen om at meddele tilladelse til havvindmølleprojektet.

Energiklagenævnet bemærker hertil, at miljøvurderingsloven er en implementering af VVM-direktivet,²⁸ der ligeledes gennemfører dele af Århus-

²⁷ Høringsnotatet er offentliggjort sammen med Energistirelsens afgørelse i sagen.

²⁸ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse

konventionen, herunder særligt konventionens artikel 6 om offentlighedens inddragelse og artikel 9 om adgang til klage og domstolsprøvelse.

8.3.2 Formålet med miljøvurderingsreglerne

Klager har anført, at projektet er i strid med miljøvurderingslovens formål om at sikre et højt beskyttelsesniveau.

Det fremgår af vejledningen til miljøvurderingsloven, at formålet med miljøvurderingsreglerne er at sikre, at der for et projekt tidligt i processen foretages en vurdering af indvirkningerne på miljøet dvs. en miljøvurdering, og at miljøvurderingen er en proces, der gennem inddragelse af offentligheden og berørte myndigheder sikrer, at de væsentlige miljømæssige indvirkninger identificeres, beskrives og vurderes med henblik på at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt kompensere væsentlige skadelige virkninger.

Hermed tilvejebringes et miljømæssigt oplyst grundlag for myndighedens beslutning om enten at tillade eller nægte at give tilladelse til det ansøgte projekt. Overordnet set bidrager miljøvurderinger af konkrete projekter derfor til et højt niveau af miljøbeskyttelse og til fremme af en bæredygtig udvikling, som bl.a. er til gavn for menneskers sundhed.²⁹

Energiklagenævnet forstår klagen sådan, at der klages over, at Energistyrelsen ikke i tilstrækkeligt omfang har inddraget konklusioner fra miljøkonsekvensrapporten om projektets miljøvurderinger i sin afgørelse om etableringstilladelse efter VE-lovens § 25.

Energiklagenævnet finder ikke grundlag for, at miljøvurderingslovens formål er tilsidesat ved projektet.

Energiklagenævnet har lagt vægt på, at en miljøvurderingsproces efter miljøvurderingsloven har karakter af en indledende sagsproces, hvor der alene stilles krav til, at oplysninger om miljøpåvirkninger er tilstrækkelige til at udgøre et beslutningsgrundlag for myndighed og offentlighed. Miljøvurderingsloven fastsætter således ikke regler for, hvad en myndighed kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til grundlaget for beslutningerne. Eventuelle begrænsninger i niveauet for tilladelige miljøpåvirkninger følger derimod af eventuel anden særlovgivning. Miljøvurderingsreglerne fastsætter således ikke i sig selv krav til bestemte grænseværdier for et projekts miljøpåvirkninger.

Energiklagenævnet bemærker, at miljøvurderingsprocessen også omfatter myndighedens begrundede konklusion om projektets væsentlige indvirkninger på miljøet under hensyntagen til resultatet af myndighedens undersøgelse af de fremlagte oplysninger og myndighedens egen supplerende undersøgelse.

offentlige og private projekters indvirkning på miljøet, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014.

²⁹ Miljøstyrelsens vejledning til lov om miljøvurdering, 2018, afsnit 1.5.

Det er et krav, at myndighedens begrundede konklusion indarbejdes i afgørelse om tilladelse efter § 25 eller afgørelse om tilladelse efter anden lovgivning.

Energistyrelsen har i begrundelsen for sin afgørelse med henvisning til miljøkonsekvensrapporten forholdt sig konkret til projektets alternative placeringer og væsentlige påvirkninger, bl.a. for så vidt angår landskab og visuelle forhold, som er de forhold, klagen omhandler.

Energiklagenævnet lægger i det følgende til grund, at denne del af Energistyrelsens begrundelse samtidig udgør den begrundede konklusion efter miljøvurderingsloven, og at styrelsen herved også har vurderet, at miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, jf. lovens § 24, stk. 1.

8.3.3 Projektets alternative placeringer

Det fremgår af miljøvurderingslovens bilag 7, jf. § 20, stk. 2, nr. 4, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af de rimelige alternativer, som bygherren har undersøgt, og som er relevante for projektet og dets særlige karakteristika, samt en angivelse af hovedårsagerne til det trufne valg, herunder en sammenligning af miljøpåvirkningerne.

Endvidere skal miljøkonsekvensrapporten indeholde en oversigt over de væsentligste alternativer samt alternative placeringer, som herudover har været undersøgt. Yderligere skal rapporten indeholde en beskrivelse af konsekvenserne af, at anlægget ikke gennemføres (0-alternativet), samt oplysninger om de vigtigste grunde til valg af alternativ under hensyn til virkningerne på miljøet.³⁰

Det er tilstrækkeligt, at oversigten over alternativer giver offentligheden og myndigheder en mulighed for at vurdere det ønskede projekt i forhold til andre realistiske alternativer. Afgørende er, om der kan siges at være tilvejebragt det fornødne grundlag for en beslutning. Det kan således ikke kræves, at der foretages en indgående belysning af (alle) andre alternativer.³¹

Energiklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Energistyrelsens vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, for så vidt angår beskrivelsen af alternativer, jf. § 20, stk. 2, nr. 4.

Energiklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at det af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at der er undersøgt andre alternative placeringer af vindmøllerne i koncessionsområdet. Videre har nævnet lagt vægt på, at der i miljøkonsekvensrapporten er beskrevet og vurderet et 0-alternativ.

Energiklagenævnet finder således, at Energistyrelsen i tilstrækkelig grad har forholdt sig til alternative placeringer ved projektet inden for koncessionsområdet i sin begrundede konklusion.

³⁰ Vejledning nr. 9339 af 12. marts 2009 om VVM i planloven pkt. 5.

³¹ Vejledning nr. 9339 af 12. marts 2009 om VVM i planloven pkt. 5.

Energiklagenævnet bemærker, at nævnet ikke kan tage stilling til, om en afgørelse er hensigtsmæssig eller rimelig i forhold til f.eks. omboendes interesser. Miljøvurderingsreglerne fastsætter ikke regler for, hvad der kan besluttes af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til grundlaget for beslutningerne. Nævnet kan således ikke efter miljøvurderingsreglerne tage stilling til, om vindmøller ud fra et politisk og generelt synspunkt skal placeres længere ude på havet.

Yderligere bemærker Energiklagenævnet, at miljøvurderingsloven ikke indeholder regler om, at den optimale placering i forhold til mulige miljøpåvirkninger skal vælges for et projekt. Det afgørende er derimod, om projektet overholder kravene i miljøvurderingsloven, herunder at oplysningerne om miljøpåvirkningerne fra projektet er tilstrækkeligt til at udgøre et beslutningsgrundlag for beslutningstagerne.

8.3.4 Landskabet og visuelle forhold

Miljøvurderingslovens bilag 7, jf. § 20, stk. 4, nr. 4, fastslår, at en miljøkonsekvensrapport på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på blandt andet landskabet.

Miljøvurderingsloven indeholder ikke krav om visualiseringer, men forudsætter en beskrivelse og vurdering af projektets landskabelige påvirkning. Visualiseringer anvendes i miljøkonsekvensrapporter dog ofte som led i en passende måde at beskrive projektets landskabelige påvirkning på.

En visualisering kan beskrives som en afbildning af et påtænkt projekt, der skal skabe overblik, forståelse og en – så realistisk som muligt – oplevelse af anlæggets påvirkning af omgivelserne. Visualiseringer er et nyttigt værktøj til at give beslutningstagere og borgere oplysning om, hvordan man må forestille sig, at projektet vil se ud.

En visualisering skal, såfremt den foretages, være af tilstrækkelig høj kvalitet. Miljøkonsekvensrapportens visualiseringer skal være gennemarbejdede og så vidt muligt rensat for fejlkilder. Endvidere bør eventuelle usikkerheder og unøjagtigheder ved en visualisering oplyses i forbindelse med den konkrete visualisering.³²

Energiklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Energistyrelsens vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, for så vidt angår vurderingen af projektets virkninger på landskabet, jf. § 20, stk. 4, nr. 4.

Energiklagenævnet har herved lagt vægt på, at miljøkonsekvensrapporten indeholder en beskrivelse og vurdering af projektets visuelle påvirkning, og at

³² Se Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 23. december 2020, sagsnr. 18/04720, 18/06435, 18/04719, 18/04777, 18/04773, 18/04776 og 18/04778.

der ved vurderingen er inddraget påvirkningen af landskabet m.v.

Hertil har Energiklagenævnet lagt vægt på, at der til miljøkonsekvensrapporten er inddraget beskrivelser af området, herunder landskabsforhold og landskabelige beskyttelsesinteresser samt eksisterende vindmøller og billeder i normalt perspektiv og panorama fra forskellige placeringer og ved diverse vejrforhold.

Dernæst har Energiklagenævnet lagt vægt på, at det i miljøkonsekvensrapporten er vurderet, at vindmøllerne vil være synlige fra alle zoner, og at projektet vil påvirke udsigten i landskabet. Det fremgår, at projektet vil medføre en visuel påvirkning i mere eller mindre omfang fra stort set alle dele af landskabet. Videre vurderes det, at projektet i mellemzonen medfører en væsentlig og høj visuel påvirkning set fra stranden og fra toppen af de højeste klitter. Desuden har nævnet lagt vægt på, at det vurderes, at alene forskelle i klitlandskabets kuperede terræn vil kunne have en afskærmende effekt ved lavninger, og at intensiteten af projektet alene vurderes aftagende med afstanden til projektet. Nævnet finder således, at projektet i miljøkonsekvensrapporten er vurderet til at have en betydelig visuel påvirkning, og at visualiseringsmaterialet giver et tilstrækkeligt dækkende indtryk af påvirkningerne af det samlede projekt.

I tilknytning hertil har Energiklagenævnet lagt vægt på, at den visuelle påvirkning inden for en afstand af 13 km fra projektet i miljøkonsekvensrapporten vurderes at være væsentlig uanset zoneinddelingen i mellemzone, der anvendes i miljøkonsekvensrapporten.

I forhold til miljøkonsekvensrapportens anvendelse af konsekvenszoner, herunder definitionen af nær-, mellem- og fjernzoner, konkluderer Energiklagenævnet, at lovgivningen ikke fastsætter bestemte metodekrav eller tærskelværdier til beskrivelsen af den visuelle og landskabelige påvirkning.

Endvidere finder Energiklagenævnet, at projektets påvirkning er tilstrækkeligt behandlet i Energistyrelsens begrundede konklusion. Nævnet lægger her ved vægt på, at Energistyrelsen har anført, at projektet vil medføre en væsentlig visuel påvirkning, og har inddraget forstyrrelse af landskab, oplevelsesværdi, udsigten og de rekreative oplevelser i området samt påvirkning af kulturarven. Energistyrelsen har desuden henvist til, at det ikke er muligt at nedbringe den generelle visuelle påvirkning yderligere inden for rammerne af det tildelte koncessionsområde. Nævnet finder således, at der ikke kan lægges til grund, at styrelsen ikke i tilstrækkeligt omfang har inddraget projektets visuelle påvirkninger i den begrundede konklusion.

I tilknytning hertil bemærker Energiklagenævnet, at nævnet ikke finder grundlag for, at krav til oplysningsgrundlaget efter miljøvurderingsregler ikke er overholdt, og at de anførte forhold af klager, om bl.a. et andet visualiseringsmateriale ved områdets beboelsesejendomme i forbindelse med ansøgning efter værditabsordningen, medfører, at beskrivelsen af de visuelle påvirkninger ikke er tilstrækkelig til, at Energistyrelsen kan træffe en tilstrækkelig begrundet konklusion for projektets visuelle forhold.

Energiklagenævnet bemærker i den forbindelse, at værditabsordningen har til formål at opgøre eventuelt værditab for beboelsesejendomme i nærheden af vindmølle anlæg, hvorimod formålet med miljøvurderingsloven er udarbejdelse af et oplysningsgrundlag til vurdering af miljømæssige påvirkninger som grundlag for en beslutning om at give eller afslå tilladelse til projektyper, der kan påvirke miljøet væsentligt. Nævnet kan alene tage stilling til, hvorvidt oplysningsgrundlaget efter miljøvurderingsloven er overholdt, og har desuden ikke kompetence til at behandle egentlige spørgsmål om regler efter værditabsordningen og erstatning.

Energiklagenævnet bemærker desuden, at miljøvurderingsreglerne ikke regulerer eller som sådan sætter grænser for, hvad en myndighed kan beslutte. Eventuelle begrænsninger for anlæg på søterritoriet eller begrænsninger i niveauet for tilladelige miljøpåvirkninger følger af eventuel anden særlovgivning. I særlovgivningen findes der ikke grænseværdier for omfanget af et projekts visuelle påvirkning.

Energiklagenævnet bemærker i tilknytning hertil, at VE-loven heller ikke indeholder bestemmelser, der regulerer den visuelle eller landskabelige påvirkning fra vindmølleparker på havet i lighed med den landskabsbeskyttelse, som gælder for anlægsprojekter på landterritoriet efter naturbeskyttelseslovens³³ og planlovens³⁴ bestemmelser.

8.3.5 Manglende krav om radarstyret lysafmærkning

Energiklagenævnet forstår klagen således, at der klages over, at etableringstilladelsen ikke indeholder et vilkår om, at der skal anvendes radarstyret lysafmærkning på havvindmøllerne.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at der skal ske lysafmærkning af havvindmøllerne af hensyn til sejlads- og lufttrafikken i området. Miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af den visuelle påvirkning er udarbejdet uden brug af radarstyret lysafmærkning, idet det ikke på tidspunktet for udarbejdelsen af rapporten var afklaret, hvorvidt en sådan løsning vil kunne anvendes.

Energistyrelsen har som følge heraf meddelt etableringstilladelse til Vesterhav Syd Havvindmøllepark uden anvendelse af radarstyret lysafmærkning. For at mindske den visuelle påvirkning som følge af havvindmøllernes lysafmærkning har Energistyrelsen dog i etableringstilladelsens pkt. 8.7, fastsat vilkår om, at der i videst muligt omfang skal anvendes radarstyret lysafmærkning, såfremt Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen kan godkende denne løsning.

Energiklagenævnet bemærker i forbindelse hermed, at det af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at Vattenfall har ansøgt Trafik-, Bygge- og Bolig-

³³ Naturbeskyttelseslovens bestemmelser om bygge- og beskyttelseslinjer sikrer, at de nærmeste omgivelser ved søer og åer samt ved fortidsminder, skove og kirker friholdes for bebyggelse eller andre væsentlige indgreb i landskabet.

³⁴ Planlovens bestemmelser om kystnærhedszonen sikrer, at zonen uden for udviklingsområder friholdes for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af kystnærhed.

styrelsen om tilladelse til at slukke for afmærkningslyset til advarsel af lufttrafikken i de perioder, hvor der ikke er fly i nærheden af havvindmølleparken.

Energiklagenævnet kan ikke give medhold i dette klagepunkt.

8.4 Samfundsøkonomiske konsekvenser

Kravene til indholdet af miljøkonsekvensrapporten fremgår af miljøvurderingslovens bilag 7, jf. § 20. Energiklagenævnet bemærker, at miljøvurderingsloven ikke fastsætter krav om, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af de samfundsøkonomiske konsekvenser ved at flytte havvindmøllerne længere ud på havet.

Det ligger således uden for kravene til en miljøkonsekvensrapport at behandle dette forhold i forbindelse med miljøvurderingen af projektet.

Af disse grunde, jf. afsnit 8 i det hele, stadfæster Energiklagenævnet Energi-styrelsens afgørelse af 14. december 2020.

Det øvrige af klager anførte kan ikke føre til et andet resultat.

9. Energiklagenævnets afgørelse

Energiklagenævnet stadfæster Energistyrelsens afgørelse af 14. december 2020.

Sagen har været behandlet på nævnets møde den 8. juni 2021.

Afgørelsen er truffet i henhold til VE-lovens § 66, stk. 1.

Afgørelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Søgsmål til prøvelse af afgørelser truffet af Energiklagenævnet efter VE-loven eller regler, der er udstedt efter denne lov, skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. VE-lovens § 66, stk. 5.

Afgørelsen offentliggøres på hjemmesiden www.naevneneshus.dk under menu-punktet Nævne > Energiklagenævnet > Tidligere afgørelser.

På nævnets vegne

Peter Ulrik Urskov
Nævnensformand

Rasmus Bjerre Bach
Fuldmægtig, cand. jur.

Christina Baadsgaard Sørensen
Fuldmægtig, cand. jur.

Afgørelsen er sendt til:

Søndre Klegod Grundejerforening
Energistyrelsen
Vattenfall Vindkraft Vesterhav Syd P/S

Bilag

Uddrag af lovbekendtgørelse nr. 125 af 7. februar 2020 om fremme af vedvarende energi:

”[...]

§ 25, stk. 1. Etablering af elproduktionsanlæg, der udnytter vand og vind, med tilhørende interne ledningsanlæg på søterritoriet og i den eksklusive økonomiske zone samt væsentlige ændringer i bestående anlæg kan kun foretages efter forudgående tilladelse fra klima-, energi- og forsyningsministeren.

...

§ 27, stk. 1. Med henblik på at undgå skade på udpegede internationale naturbeskyttelsesområders integritet skal anlægsprojekter efter § 25, der i sig selv eller i forbindelse med andre projekter eller planer kan påvirke sådanne områder væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmåsætningerne for denne.

...

Stk. 6. Ministeren kan fastsætte nærmere regler for vurderingen af projekter efter stk. 1 og efter § 22 b i lov om elforsyning og kan i tilladelser efter denne bestemmelse og efter § 22 b i lov om elforsyning opstille vilkår, herunder om kompenserende foranstaltninger til beskyttelse af naturbeskyttelsesområderne.

§ 66, stk. 1. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af klima-, energi- og forsyningsministeren eller af Forsyningstilsynet efter denne lov eller regler fastsat i medfør af loven.

...

§ 67, stk. 1. Enhver med en væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til § 25, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 27 og 28 og lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

...

[...]”

Uddrag af bekendtgørelse nr. 1476 af 13. december 2010 om konsekvensvurdering vedrørende internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter ved projekter om etablering m.v. af elproduktionsanlæg og elforsyningsnet på havet:

”[...]

§ 2, stk. 1. Såfremt et projekt omfattet af § 1, stk. 2, i sig selv eller i forbindelse med andre projekter eller planer må antages at kunne påvirke udpegede internationale naturbeskyttelsesområder (habitatområder, fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder) inden for eller uden for dansk område væsentligt, kan tilladelser og godkendelser kun meddeles, hvis der foreligger en konsekvensvurdering af projektets virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmåsætningerne for denne, og

- 1) konsekvensvurderingen viser, at projektet ikke vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, eller
- 2) betingelserne i § 27, stk. 2, nr. 2, eller stk. 4, i lov om fremme af vedvarende energi, eller § 4 b, stk. 2, nr. 2, eller stk. 4, i lov om Energinet.dk er opfyldt, og proceduren i § 27, stk. 3 eller 5, i lov

om fremme af vedvarende energi eller § 4 b, stk. 3 eller 5, i lov om Energinet.dk følges.

...

[...]"

Uddrag af lovbekendtgørelse nr. 973 af 25. juni 2020 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM):

"[...]

§ 4, stk. 1. Loven finder ikke anvendelse på projekter eller dele af projekter, der alene tjener et nationalt forsvarsformål eller alene tjener et civilt beredskabsformål, hvis forsvarsministeren vurderer, at dette vil skade disse formål.

Stk. 2. Lovens bestemmelser om offentlig høring, jf. § 35, finder ikke anvendelse på projekter, der vedtages i enkeltheder ved lov.

Stk. 3. Loven finder ikke anvendelse på projekter eller dele af projekter, som i anden lovgivning udtrykkeligt er undtaget fra loven.

Stk. 4. Vedkommende minister kan efter forhandling med miljøministeren fastsætte regler, der fraviger lovens bestemmelser om projekter på havområdet.

§ 5. I denne lov forstås ved:

...

- 5) Miljøvurdering af konkrete projekter: En proces, der består af
 - a) bygherrens udfærdigelse og fremlæggelse af en miljøkonsekvensrapport, jf. § 20,
 - b) myndighedens gennemførelse af høringer af offentligheden og berørte myndigheder og andre af projektet berørte stater i henhold til §§ 35 og 38,
 - c) myndighedens undersøgelse af de i miljøkonsekvensrapporten fremlagte oplysninger og eventuelle supplerende oplysninger, som bygherren om nødvendigt har fremlagt i overensstemmelse med § 24, og af eventuelle relevante oplysninger modtaget via høringer i henhold til §§ 35 og 38,
 - d) myndighedens afgørelse om et projekts væsentlige indvirkninger på miljøet under hensyntagen til resultaterne af den i litra c omhandlede undersøgelse og myndighedens egen supplerende undersøgelse, jf. § 24, stk. 1, og
 - e) afgørelse om tilladelse efter § 25 og afgørelse om tilladelse efter anden lovgivning, som i regler fastsat i medfør af § 15, stk. 4, erstatter en afgørelse om tilladelse efter § 25.

§ 15, stk. 1. Følgende projekter, der kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, må ikke påbegyndes, før myndigheden, jf. § 17, skriftligt har meddelt tilladelse til at påbegynde projektet efter en miljøvurdering af projektets indvirkning på miljøet:

- 1) Projekter omfattet af bilag 1, som en bygherre har indgivet ansøgning om,
- 2) projekter omfattet af bilag 2, hvorom der er truffet afgørelse efter § 21 om krav om miljøvurdering, og
- 3) projekter omfattet af bilag 2, hvor en bygherre har anmodet om, at ansøgningen skal undergå en miljøvurdering, jf. § 18, stk. 2.

Stk. 2. For projekter omfattet af stk. 1, nr. 3, skal myndigheden, jf. § 17, stk. 1-6, og regler fastsat i medfør heraf, lade projektet undergå en miljøvurdering.

Stk. 3. Tilladelser, som i henhold til regler fastsat i medfør af stk. 4 helt

eller delvis skal erstatte tilladelser efter § 25, skal meddeles på baggrund af en miljøvurdering efter reglerne i denne lov eller regler fastsat i medfør af § 4, stk. 4.

...

§ 17, stk. 1. Kommunalbestyrelsen er myndighed for behandling af projekter på land omfattet af bilag 1 og 2 og for behandling af bygherrens ansøgninger efter § 18 og dertil knyttede afgørelser efter §§ 21 og 25, jf. dog stk. 2, 5 og 6.

...

Stk. 4. Klima-, energi- og forsyningsministeren er myndighed for følgende projekter på havet:

...

- 2) Projekter om etablering af elproduktionsanlæg, der udnytter vand og vind, med tilhørende interne ledningsanlæg omfattet af bilag 2, nr. 3, litra i og j, og nr. 13, litra a.

...

§ 20, stk. 1. Bygherren fremlægger en miljøkonsekvensrapport for et projekt omfattet af § 15. De oplysninger, som bygherren efter stk. 2 fremlægger i miljøkonsekvensrapporten, skal være fuldstændige og af tilstrækkelig høj kvalitet.

Stk. 2. Miljøkonsekvensrapporten skal mindst omfatte følgende oplysninger:

- 1) En beskrivelse af projektet med oplysninger om projektets placering, udformning, dimensioner og andre relevante særkender,
- 2) en beskrivelse af projektets forventede væsentlige indvirkninger på miljøet,
- 3) en beskrivelse af projektets særkender eller de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere forventede væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet,
- 4) en beskrivelse af de rimelige alternativer, som bygherren har undersøgt, og som er relevante for projektet og dets særlige karakteristika, og en angivelse af hovedårsagerne til den valgte løsning under hensyntagen til projektets indvirkninger på miljøet,
- 5) et ikketeknisk resumé af de i nr. 1-4 omhandlede oplysninger og
- 6) alle yderligere oplysninger omhandlet i bilag 7, som er relevante for de særlige karakteristika, der gør sig gældende for et bestemt projekt eller en bestemt projekttype og for det miljø, der kan forventes at blive berørt.

Stk. 3. Har myndigheden afgivet en udtalelse efter § 23, stk. 1, skal miljøkonsekvensrapporten lægge denne udtalelse til grund. Ved udarbejdelsen af miljøkonsekvensrapporten skal der tages hensyn til tilgængelige resultater af andre relevante vurderinger foretaget i henhold til anden lovgivning.

Stk. 4. De oplysninger, som bygherren skal give om det ansøgte projekt i miljøkonsekvensrapporten, jf. stk. 2, skal på en passende måde påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på følgende faktorer:

- 1) Befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle,
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) materielle goder, kulturarv og landskab og
- 5) samspillet mellem faktorerne i nr. 1-4.

Stk. 5. Virkningerne nævnt i stk. 4 omfatter de forventede virkninger af projektets sårbarhed over for risici for større ulykker eller katastrofer.

Stk. 6. Bygherren skal sikre, at miljøkonsekvensrapporten, jf. stk. 1, er udarbejdet af kvalificerede og kompetente eksperter.

§ 24, stk. 1. Efter modtagelsen af miljøkonsekvensrapporten fra bygherren gennemgår myndigheden rapporten med inddragelse af den fornødne ekspertise med henblik på at sikre, at den opfylder kravene i § 20. Myndigheden kan om nødvendigt indhente yderligere oplysninger fra bygherren til opfyldelse af kravene i § 20, stk. 2.

Stk. 2. Myndigheden skal efter gennemgang af miljøkonsekvensrapporten sende den i høring hos berørte myndigheder og offentligheden i overensstemmelse med § 35, stk. 1, nr. 3, og § 38.

§ 25, stk. 1. Efter høringen skal myndigheden træffe afgørelse, om en ansøgning efter § 18, stk. 1, kan imødekommes. Afgørelsen træffes på grundlag af bygherrens ansøgning, miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger og resultatet af de høringer, der er foretaget. Såfremt projektet kan få væsentlig indvirkning på miljøet i en anden stat, kan myndigheden først træffe afgørelse om tilladelse til projektet, når miljøministerens samtykke efter § 38 foreligger.

...

§ 35, stk. 1. Den myndighed, der foretager en miljøvurdering af bygherrens ansøgning og træffer afgørelse efter reglerne i afsnit III, skal foretage høring af

- 1) berørte myndigheder, før der træffes en afgørelse efter § 21,
- 2) offentligheden og berørte myndigheder ved afgrænsningen af miljøkonsekvensrapportens indhold, og før myndigheden afgiver en udtalelse efter § 23, og
- 3) de berørte myndigheder og offentligheden over miljøkonsekvensrapporten, som bygherren har fremlagt, herunder ansøgningen om tilladelse, før der træffes en afgørelse om tilladelse.

...

§ 37, stk. 1. Når der er truffet afgørelse om at give eller nægte tilladelse til et projekt omfattet af § 15, stk. 1, skal myndigheden straks sikre, at følgende oplysninger er tilgængelige for offentligheden og de berørte myndigheder:

- 1) Indholdet af afgørelsen og de betingelser, der eventuelt er knyttet hertil.
- 2) De vigtigste begrundelser og overvejelser, der ligger til grund for afgørelsen, herunder oplysninger om proceduren for offentlig deltagelse.
- 3) Resumeet af resultaterne af de høringer, der er foretaget.
- 4) De oplysninger, der er indsamlet i henhold til § 24, stk. 1, 2. pkt., og § 24, stk. 2, jf. §§ 35 og 38.
- 5) Hvordan resultaterne og oplysningerne, jf. nr. 3 og 4, er indarbejdet eller på anden måde taget i betragtning, herunder eventuelle kommentarer fra berørte stater.

...

Bilag 7

Oplysninger som omhandlet i § 20, stk. 1 (Oplysninger til miljøkonsekvensrapporten)

(VVM-direktivets bilag IV (ændringsdirektivet))

1. Beskrivelse af projektet, herunder navnlig:

- a) en beskrivelse af projektets placering
- b) en beskrivelse af hele projektets fysiske karakteristika, herunder, hvor det er relevant, fornødne nedrivningsarbejder, og arealanvendelsesbehovet i anlægs- og driftsfaserne
- c) en beskrivelse af de væsentligste karakteristika ved projektets driftsfase (navnlig en eventuel produktionsproces), f.eks. energibehov og energiforbrug, typen og mængden af de anvendte materialer og naturressourcer (herunder vand, jordarealer, jordbund og biodiversitet)

- d) et skøn efter type og mængde over forventede reststoffer og emissioner (såsom vand-, luft-, jordbunds- og undergrundsforurening, støj, vibrationer, lys, varme, stråling) og mængder og typer af affald produceret i anlægs- og driftsfaserne.

2. En beskrivelse af de rimelige alternativer (f.eks. vedrørende projektets udformning, teknologi, placering, dimensioner og størrelsesorden), som bygherren har undersøgt, og som er relevante for det fremlagte projekt og dets særlige karakteristika, og angivelse af hovedårsagerne til det trufne valg, herunder en sammenligning af miljøpåvirkningerne.

3. En beskrivelse af de relevante aspekter af den aktuelle miljøstatus (referencescenarie) og en kort beskrivelse af dens sandsynlige udvikling, hvis projektet ikke gennemføres, for så vidt naturlige ændringer i forhold til referencescenariet kan vurderes ved hjælp af en rimelig indsats på grundlag af tilgængeligheden af miljøoplysninger og videnskabelig viden.

4. En beskrivelse af de i § 20, stk. 4, nævnte faktorer, der kan forventes at blive berørt i væsentlig grad af projektet: befolkningen, menneskers sundhed, biodiversiteten (f.eks. fauna og flora), jordarealer (f.eks. inddragelse af arealer), jordbund (f.eks. organisk stof, erosion, komprimering og arealbefæstelse), vand (f.eks. hydro-morfologiske forandringer, kvantitet og kvalitet), luft, klima (f.eks. drivhusgasemissioner, virkninger, der er relevante for tilpasning), materielle goder, kulturarven, herunder den arkitektoniske og arkæologiske aspekter, og landskab.

5. En beskrivelse af projektets forventede væsentlige virkninger på miljøet som følge af bl.a.:

- a) anlæggelsen og tilstedeværelsen af projektet, herunder, hvor det er relevant, nedrivningsarbejder
- b) brugen af naturressourcer, navnlig jordarealer, jordbund, vand og biodiversitet, så vidt muligt under hensyntagen til en bæredygtig adgang til disse ressourcer
- c) emissionen af forurenende stoffer, støj, vibrationer, lys, varme og stråling, opståelsen af gener og bortskaffelsen og genvindingen af affald
- d) faren for menneskers sundhed, kulturarven og miljøet (f.eks. på grund af ulykker eller katastrofer)
- e) kumulationen af projektets virkninger med andre eksisterende og/eller godkendte projekter, idet der tages hensyn til eventuelle eksisterende miljøproblemer i forbindelse med områder af særlig miljømæssig betydning, som kan forventes at blive berørt, eller anvendelsen af naturressourcer
- f) projektets indvirkning på klimaet (f.eks. arten og omfanget af drivhusgasemissioner) og projektets sårbarhed over for klimaændringer
- g) de anvendte teknologier og stoffer.

Beskrivelsen af de forventede væsentlige virkninger på de i § 20, stk. 4, angivne faktorer bør omfatte projektets direkte virkninger og i givet fald dets indirekte, sekundære, kumulative, grænseoverskridende, kort-, mellem- og langsigtede, vedvarende eller midlertidige samt positive eller negative virkninger. I beskrivelsen bør der tages hensyn til de miljøbeskyttelsesmål, der er fastlagt på EU- eller medlemsstatsplan, og som er relevante for projektet.

6. En beskrivelse af, hvilke metoder eller beviser der er anvendt til identificeringen og forudberegningen af de væsentlige virkninger på miljøet, herunder oplysninger vedrørende eventuelle vanskeligheder (f.eks. tekniske mangler eller manglende viden) i forbindelse med indsamlingen af de krævede oplysninger og vedrørende de vigtigste usikkerheder.

7. En beskrivelse af de påtænkte foranstaltninger med henblik på at undgå, forebygge, begrænse eller om muligt neutralisere identificerede væsentlige skadelige

virksomheder på miljøet og, om relevant, af eventuelle foreslåede overvågningsordninger (f.eks. udarbejdelse af en analyse efter projektets afslutning). Denne beskrivelse bør redegøre for, i hvilken grad de væsentlige skadelige virkninger på miljøet undgås, forebygges, begrænses eller neutraliseres, og bør dække både anlægs- og driftsfasen.

8. En beskrivelse af projektets forventede skadelige virkninger på miljøet som følge af projektets sårbarhed over for større ulykker og/eller katastrofer, som er relevante for det pågældende projekt. Relevante foreliggende oplysninger indhentet via risikovurderinger foretaget i henhold til EU-lovgivning såsom Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/18/EU eller Rådets direktiv 2009/71/Euratom eller relevante vurderinger foretaget i henhold til national lovgivning kan bruges til dette formål, forudsat at kravene i nærværende direktiv opfyldes. Beskrivelsen bør, hvor det er relevant, omfatte de påtænkte foranstaltninger til forebyggelse eller afbødning af sådanne begivenheders væsentlige skadelige virkninger på miljøet og oplysninger om beredskabet med henblik på og den foreslåede håndtering af sådanne nødsituationer.

9. Et ikketeknisk resumé af de på grundlag af punkt 1-8 fremlagte oplysninger.

10. En referenceliste med oplysninger om kilderne til de i rapporten indeholdte beskrivelser og vurderinger.

[...]"

Uddrag af bekendtgørelse nr. 913 af 30. august 2019 om samordning af miljøvurderinger og digital selvbetjening m.v. for planer, programmer og konkrete projekter omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM):

"[...]

§ 9, stk. 1. Følgende tilladelser eller godkendelser efter anden lovgivning erstatter helt eller delvist tilladelsen efter lovens § 25, jf. lovens § 15, stk. 3:

...

3) En tilladelse efter § 25 i lov om fremme af vedvarende energi.

...

[...]"